zing voor de Heer
bij gezang 225, Psalm 98 en Deuteronomium 5
op zondag 22 april in de Emmaüskerk

In de donkere nacht voor Pasen, de avond van Stille Zaterdag
wordt al sinds eeuwen
door christenen een nachtwake of een nachtdienst gevierd.
Van oudsher de meest belangrijke dienst van het jaar.
De dienst waarin de catecumenen worden gedoopt
en waarin iedere gedoopte zijn eigen doop a.h.w. kan 'herhalen',
feest van een nieuw leven!
Feest van hernieuwd verbond.
Het is de dienst waarin het licht van de opstanding,
de nieuwe paaskaars binnen wordt gebracht.
Waarin dat licht ook wordt gedeeld, wordt doorgegeven.
Elke deelnemer aan de dienst is lichtdrager geworden
en daarmee deel aan de opstanding.
Deel van een voortgaande beweging van leven tegen alle dood in.
In de klassieke en heel uitgebreide liturgie van die paasnacht
worden teksten gelezen die verhalen
hoe het heil door God in deze mensen-wereld komt en blijft.
Het heil door de schepping,
het heil door Abraham af te houden van het offeren van Isaäc
het heil door de bevrijding van het volk uit slavernij.
De doortocht door het water van de Schelfzee
mag in de liturgie van die Paasnacht eigenlijk niet ontbreken
want daar wordt de mens uit de slavernij gehaald, bevrijd,
op een nieuwe weg geplaatst.

En ook in de Joodse Paasnacht, de Sederavond
wordt de 'plicht om te vertellen over de uittocht uit Egypte'(Haggada pp 13[i]),
serieus genomen.
'God heeft ons uit Egypte weggevoerd met sterke hand,
met uitgestrekte arm,
met grote verschrikking met tekenen en wonderen'
zo leest men uit Deuteronomium (Deut 26:8).
'Hij heeft onze vijanden in de zee laten verdrinken
en ons veertig jaar in de woestijn verzorgd'(pag 31).
De nacht voor Pasen of de eerste avonden van Pesach;
het is dé gelegenheid om de weg die is gegaan te doordenken
en de trouw van God daarin te herkennen.
En uit te spreken dat je de toekomst niet ziet
als een zwart gat, maar als een belofte.
Vaak tegen alle geschiedenis in.

In gezang 225 uit het Liedboek laat dichter Willem Barnard
ons ook een dergelijke beweging doormaken[ii].
Hij sluit aan bij de eerste woorden van Psalm 98
waarin we worden opgeroepen voor de Heer 'een nieuw lied te zingen'.
De psalm spreekt over de Eeuwige die komt als 'rechter van de aarde'.
Eén die de wereld rechtvaardig gaat berechten.
Dat is groot nieuws.
Dat is een toekomstvisie die de hoop levend houdt.
En het levend houden van de hoop op goed leven,
tegen alle kruisen, tegen alle slavernij en verdrukking in,

dat is waar het paasfeest ons toe wil aanzetten.
Zoals de Joden in hun liturgie van Pesach hoopvol zeggen:
volgend jaar in Jeruzalem (het herbouwde Jezruzalem) (pag 73).
Er is concreet uitzicht op een vrede
waarin ieder mens, ieder volk wordt gezien en gehoord.

1 Zingt voor de Heer een nieuw gezang!
Hij laaft u heel uw leven lang
met water uit de harde steen.
Het is vol wondren om u heen.

2 Hij gaat u voor in wolk en vuur,
gunt aan uw leven rust en duur
en geeft het zin en samenhang.
Zingt dan de Heer een nieuw gezang!

Maar de uittocht uit Egypte,
de doortocht door de Schelfzee gaf niet direct bevrijding.
De Joodse wijsheid zegt:
een kortere weg dan door de woestijn
konden de bevrijde slaven niet gaan.
Want je kunt een mens wel fysiek uit de slavernij halen,
maar het neemt een lange tijd om de slavernij uit de mens te halen[iii].
De onderdrukker in ons,
de slavenmoraal in ons,
we moeten er veertig jaar voor omlopen om te verstaan
wie wij in Gods Naam mogen zijn:
wij zijn niet langer slaven van de zonde – zegt Paulus in de Brief aan de Romeinen.
Ook die tekst wordt in de Paasnacht gelezen
omdat de bevrijding van de slavernij in ons
een totaal andere houding van ons vraagt:
niet langer ‘in dienst van de zonde maar in dienst van God’
noemt Paulus dat..

‘Denk aan uzelf als levenden
die uit de dood zijn opgewekt
en stel uzelf in dienst van God
als een werktuig van de gerechtigheid (6:13)

De slavernij uit de mens
opdat wij de hoop op gerechtigheid tastbaar, voelbaar, grijpbaar kunnen maken.
Maar dat is dan wel een hele bevalling,
een geboorteverhaal, een rijpingsproces van veertig jaar!!
Het kost ons moeite om de slavernij uit ons te krijgen.
En het zal moeitevol blijven.
Het gaan door de woestijn,
door de droogte, de onvervuldheid,
door het gevoel heen dat je helemaal op jezelf bent aangewezen,
het maakt dat we steeds vergeten hoe Gód voor ons zorgt.
Hoe Hij water geeft als wij dorsten,
hoe hij het manna geeft als wij verslappen,
hoe hij raven geeft als we niet meer verder kunnen.
‘We zijn veertig jaar in de woestijn verzorgd’ zingt de joodse liturgie.
Dat moet je leren zeggen: ‘ik ben verzorgd in de woestijn’.

In wat er op mijn weg komt
herken ik dat er naar me is omgezien.
Ik hoefde het niet allemaal alleen te doen.
Ik hoef ook niet op te geven van mijn eigen inzet en kracht.
Het is me gegeven.
De tocht door de woestijn als een leerschool.
Een harde leerschool maar wel één die leert verstaan
hoe rijk je bent als je dankbaar kunt zijn.
Hoe rijk je bent als je leert af te zien van je eigen hoogmoed.
In Deuteronomium (hfst 8) wordt dat proces heel mooi onder woorden gebracht:

> 2 Blijf denken aan heel die tocht van veertig jaar
> die de HEER uw God u in de woestijn heeft laten maken.
> Hij heeft u toen vernederd en op de proef gesteld
> om te weten wat er in je hart omgaat:
> Hij wilde zien of u zijn geboden zou onderhouden of niet.
> 3 Hij heeft u vernederd en u honger laten lijden,
> maar u ook het manna te eten gegeven
> dat u noch uw vaderen ooit hadden gezien.
> Hij wilde u daardoor laten beseffen
> dat de mens niet leeft van brood alleen,
> maar van alles wat uit de mond van de HEER komt.
> 4 De kleren aan uw lichaam zijn niet versleten
> en uw voeten zijn niet gezwollen, al die veertig jaar.
> (…)
> 7 Voorwaar, de HEER uw God brengt u in een heerlijk land,
> een land met beken vol water,
> met bronnen en stromen die op de bergen en in de dalen ontspringen, (…)
> 12 En wanneer u volop gegeten hebt,
> mooie huizen hebt gebouwd,
> 13 veel runderen en schapen krijgt, uw zilver en goud zich ophoopt,
> zodat al uw bezittingen toenemen,
> 14 laat dan uw hart niet hoogmoedig worden,
> zodat u de HEER uw God vergeet,
> die u uit Egypte, dat slavenhuis, heeft geleid, (…)
> 17 En mocht de gedachte bij u opkomen:
> “Met mijn eigen kracht en met mijn sterke hand heb ik deze rijkdom verworven”,
> 18 bedenk dan dat het de HEER uw God is
> die u kracht geeft om rijkdom te verwerven,
> omdat Hij zich tot op de dag van vandaag aan het verbond houdt,
> dat Hij uw vaderen onder ede heeft beloofd. 19
> (KBS vertaling)

In de Paasnacht van de christenen,
in de avond van Pesach van de Joden
wordt dat herinnerings-spel
van dankbaarheid tegen de hoogmoed, uitgespeeld.
Wij zijn door God bevrijd uit de slavernij
Wij zijn door de dood van Jezus in zijn doop vrije mensen geworden.
Wij leven in de woestijn onder het oog van een zorgzame God.
Wij zijn op weg naar het goede leven voor velen.
Daar bij stil te staan ……

Barnard staat daarbij stil
en dicht een lied van verwondering.
Verwondering…. dat nog onze naam niet onderging,
dat er telkens weer uit water en uit duisternis
een opnieuw geboren is.
Voor de mensen die het willen zien
- dankbare mensen
  voorbij aan hun hoogmoed
  in de leerschool van de rechtvaardige God -

gebeuren er wonderen en tekenen.
En daardoor weten zij:
ons staat nog iets te wachten
leven met de kwaliteit van eeuwigheid.
Zo zien wij,
zo verwachten wij
en gaan hoopvol onze weg.
Met het licht van Pasen in de rug.

3 Een lied van uw verwondering
dat nòg uw naam niet onderging,
maar weer opnieuw geboren is
uit water en uit duisternis.

4 De hand van God doet in de tijd
tekenen van gerechtigheid.
De Geest des Heren vuurt ons aan
de heilge tekens te verstaan.

5 Wij zullen naar zijn land geleid
doorleven tot in eeuwigheid
en zingen bij zijn wederkeer
een nieuw gezang voor God de Heer.

Amen.

Paul van der Harst

---

[i] ik verwijs naar de uitgave Haggada, het pesachverhaal; opnieuw vertaal, ingeleid en van commentaar voorzien door R.C. Musaph Andriesse en E. van Voolen Ten Have Baarn 1995/2

[ii] zie ook een reflectie op dit gezang in Wapenveld: http://wapenveldonline.nl/artikel/286/zingt-voor-de-heer-een-nieuw-gezang/

[iii] Tussen de uittocht uit Egypte en de intocht in Israel moest het Joodse volk 40 jaar in de woestijn rondzwerven. De reden dat zij niet meteen de kortste weg naar het beloofde land konden volgen was omdat, terwijl de mens fysiek uit de slavernij was vertrokken moest nog de slavernij uit de mens worden gehaald. Hiervoor is tijd nodig. Soms wel een nieuwe generatie die de ellende niet lijfelijk heeft ondervonden. Zoals onze geleerden ons vertelen dat “de wind van genezing zich in de vleugels van de tijd bevindt” (ruach marpe bichnafeha).

Toespraak Chaim Benistant, herdenking Jom Hasjoa, 11 april 2010